

ISSN 1304-8120 | e-ISSN 2149-2786

Araştırma Makalesi * Research Article

Giresun Köy Adları Üzerine Bir Değerlendirme An Evaluation on the Village Names of Giresun

Erol TOPAL

Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü,
Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı
etopal@kastamonu.edu.tr
Orcid ID: 0000-0002-9773-0389

Öz: Ad bilimin en önemli dallarından biri yer adlarıdır. Yer adları arasında köy adları önemli bir yer tutmaktadır. Köyler, toprağın vatanlaşması ve kültürün kuşaktan kuşağa aktarılmasında dikkate değer rol oynamaktadır. Anadolu'ya yerleştikten sonra kurulan Türk köylerinin ad bilimi açısından incelenmesi iskân tarihinin aydınlatılması bakımından önemlidir. Giresun yer adları da Türklerin hâkimiyetine girdikten sonra hiç işgal görmemesi bakımından Türk millî kültürünün kesintisiz olarak günümüze ulaşmasında önemli bir yere sahiptir. Giresun'un toplam 549 köyü bulunmaktadır. Çalışmada bu köy adları incelenip sınıflandırılmış; bunun sonucunda leksik ve semantik açıdan, köylerin adlandırılmasında yerin yönüne, konumuna, sayısına ve durumuna göre oluşturulmuş köy adlarının yörenin engebeli bir araziye sahip olması sebebiyle diğer adlandırma kriterlerine oranla daha çok olduğu belirlenmiştir. Bunu kişi, aşiret, lakap, Türk boy, ünvan ve sıfat adları, aile, topluluk ve aşiret adları ile oluşturulmuş köy adları takip etmektedir. Giresun köy adları yapı ve köken bakımında sınıflandırıldığında birleşik yapıli köy adları, basit veya türemiş yapıli köy adlarına oranla çok daha fazladır. Köy adlarının oluşturulmasında kelime gruplarından da faydalanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Onomastik, köy adları, toponomi, Giresun.

Abstract: One of the most important branches of name science is place names. Village names have an important place among place names. Villages play a remarkable role in the homelandisation of the land and the transfer of culture from the generation to generation. Analysing the Turkish villages established after the settlement of Anatolia in terms of nomology is important in terms of illuminating the history of settlement. Giresun place names also have an important position in the uninterrupted transmission of Turkish national culture to the present day in terms of the fact that it has never been occupied after it came under the rule of Turks. Giresun has a total of 549 villages. In the study, these village names were analysed and classified; as a result, it was determined that the village names formed according to the direction, location, number and condition of the place in the naming of the villages in terms of lexical and semantic terms are more than other naming criteria due to the fact that the region has a rugged terrain. This is followed by village names formed with the names of persons, tribes, nicknames, Turkish clans, titles and adjectives, family, community and clan names. When Giresun village names are classified in terms of structure and origin, compound structured village names are much more common than simple or derived structured village names. Word groups were also utilised in the formation of village names.

Keywords: Onomastics, village names, toponymy, Giresun.

GİRİŞ

Bir nesneyi, bir kimseyi tanımlamaya veya açıklamaya yarayan adlar, dünya üzerindeki varlıkların birbirinden ayrılmasını sağlayan en önemli unsurdur. İnsanoğlunun var olduğu andan itibaren eşyalara verilen isimlerin verilış nedenini merak etmesinden ad bilimi (Onomastik) doğmuştur. Bu terimi “onomastic sciences, sciences onomastiques, onomastique, onomastics, onomastik ve namekunde” adlarıyla da söyleyebiliriz (Aksan,1982:93). Ad bilimi, tarihin akışı içinde üzerinde en çok düşünölen ve merak edilen dil bilimi dallarından biridir. Ad biliminin başlıca inceleme alanları kişî adları (Antroponymie), yer adları (Toponymie), dağ adları (Oronymie), göl, nehir, ırmağ vb. su adları (Hidronymy)’dır (Sakaoğlu, 2001:9). Göröldüğü üzere ad bilimi dünya üzerindeki her şeyin adıyla ilgilenmektedir.

Bir yerin geçmişten günümüze kadar geçirmiş olduğı demografik değışimleri takip etmede yer adları önemli yer tutmaktadır. Yunanca “topos” (yer) ve “onoma veya onima” (ad) kelimelerinin birleşmesinden oluşın toponimi, yer adlarını araştıran bir dil bilimi dalıdır. Türkçe Sözlük’te *yer adları bilimi* “Yer adlarını inceleme konusu edinen dil bilimi dalı, toponimi” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2019:2578).

Yer adları içerisinde incelenmesi gerekenlerden birisi de idarî anlamda en küçük yönetim birimi olan köy adlarıdır. Köy adları rastgele verilmemiştir. Hepsinin bir verilış nedeni bulunmaktadır. Bu nedenlerin ortaya çıkarılması için köy adlarının tamamı incelenmelidir. Köy adları çözüldükçe o yerin coğrafyası, tarihi, bitki örtüsü, ekonomisi, hayvan ve bitki çeşitliliğı hakkında bilgiler edinilir. Ayrıca bu adlar sayesinde köye yerleşmiş ve oraya adını vermiş olan boy, aşiret, cemaatler hakkında da kıymetli verilere ulaşılır. Bu veriler, yörenin nasıl vatan hâline getirildiğini belirlemede yardımcı olur. Köy adlarının incelenmesinden elde edilebilecek önemli unsurlardan biri de dildir. Dilin arkaik şekillerinin bazı köy adlarında kullanılması, kelimelerin değışime uğramış şekillerinin dilde yaşaması dil bilimi açısından önem arz etmektedir.

Asya ile Avrupa arasında geçiş noktası olan tarihi boyunca birçok medeniyete ev sahipliğı yapan ve 1071 yılından sonra Türk yurdu olan Anadolu’da bugün pek çok köy bulunmaktadır. Türkler, bu köyleri benimsemek için kendi kültürel değerlerine göre adlar vermişler, böylece bulundukları yöreyi vatan haline getirmişlerdir. Türk millî kültürü, bu köylerde korunarak ve kuşaktan kuşağı aktararak günümüze kadar gelmiştir. Bugün Anadolu’daki yer adlarında kültürümüze ait birçok maddi ve manevi unsur yaşatılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında Anadolu zengin bir hazineye sahiptir (Tekin ve Cantürk, 2019:811). Türkiye’de çok eski çağlardan beri yerleşim yeri olan üzerinde birçok medeniyetin izi bulunan yörelerden biri de Giresun’dur.

Karadeniz Bölgesi’nin Doğı Karadeniz bölümü’nde yer alan Giresun ilinin doğusunda Trabzon ve Gümüşhane, batısında Ordu, güneyinde Sivas ve Erzincan, güneybatısında yine Sivas olup kuzeyinde Karadeniz bulunmaktadır.

Doğı Karadeniz bölgesinin Türkler tarafından yurt edinilmeye başlanması M.Ö. VIII. yy.a kadar gider. 1071 Malazgirt Zaferinin ardından Karadeniz Bölgesi de -Trabzon ve yöresi hariç- siyasi ve demografik bakımdan Türklerin hâkimiyetine girmiştir. Fatih Sultan Mehmet’in 1461 yılında Trabzon’u fethiyle Karadeniz tamamıyla Türk yurdu haline gelmiştir (Tellioğlu, 2007:654).

Tarihi boyunca çeşitli medeniyetlere ev sahipliğı yapan Giresun, 1398 yılında Osmanlı hâkimiyetine girmiştir (Demir ve Aydoğıdu, 2009:110). Giresun merkezi o tarihten günümüze hiç işgal görmemiştir.

Giresun’un nüfusunun çoğunluğu Oğuzların Çepni boyundan oluşmaktadır. Çepniler, İran üzerinden gelerek Doğı Karadeniz bölgesinin özellikle Vakfikebir, Eynesil, Görele, Tirebolu ve Giresun yörelerine yerleşmişlerdir. Giresun’un daha sonraki yıllarda Vilayet-i Çepni adıyla adlandırılmasının sebebi budur. Bu yöredeki yerlerin adlandırılmasında bu Türk boyunun büyük etkisi bulunmaktadır (Tekin ve Cantürk, 2017:99).

Bazı ilçelerinde yaşayan Rum nüfusu ise mübadele sonucu yok denecek kadar azalmıştır. Ayrıca Bulancak ile birkaç ilçede çok önceden gelip bölgeye yerleşen Gürcü nüfusuna da rastlanmaktadır (Tekin ve Cantürk, 2014:35).

Giresun tarihî, coğrafi ve sosyal açıdan Karadeniz'in önemli yerleşim merkezlerinden biridir. Giresun'un köy adları ve yer adları üzerine çeşitli çalışmalar vardır. Ancak köy adlarının tamamının çalışılmamış olması, Türkiye'de yapılan fakat henüz istenilen seviyeye ulaşmamış olan yer adı çalışmalarına katkı sağlaması ve Türk kültürünün yerleşme tarihi bakımından incelenmesi amacıyla Giresun köy adları çalışma sahası olarak seçilmiştir.

YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın veri kaynağını İçişleri Bakanlığı Türkiye Mülki İdare Bölümler Envanterine kayıtlı Giresun köy adları oluşturmaktadır. Verilerin analizinde içerik analizinden faydalanılmıştır. Buna göre köy adları, leksik-semantik ve yapı-köken bakımından tespit edilip listelenmiştir.

İncelemede köy adlarının verilmesinde etkili olan unsurlar belirlenmiştir. Ayrıca köy isimleri yapı bakımından da ele alınıp üzerlerine gelen yapım ve çekim ekleri tespit edilerek işlevleri ortaya konmuştur. Birleşik yapıli köy adlarının da hangi birleşik yapı biçiminde oluşturulduğu çalışma kapsamında ortaya konulmuştur.

BULGULAR

Köy Adlarının Sınıflandırılması

Köy adlarının birçok bilim dalı ile yakından ilişkisi bulunmaktadır. Bundan dolayı köy adları üzerine çok farklı alanlarda da çalışmalar yapılmaktadır. Köy adları, mekânın vatan hale getirilmesinde geçmişten günümüze kadar olan bağlantıyı sağlar. Bu sebeple disiplinler arası bir çalışma alanı olan köy adları, başta dil, coğrafya, tarih, olmak üzere arkeoloji, folklor, sosyoloji, antropoloji vb. bilimlerin de yakından ilgilendiği bir alandır. Türkiye'de köy adları üzerine yapılan araştırmalarda, bilim insanlarının uzmanlık alanlarına göre değişik şekillerde tasnifler yaptıkları görülmektedir. Köy adlarının verilisinde kullanılan kelimelerin ilk önce yapısı belirlenmeli, sahip olduğu adın tüm özellikleri taşınalı ve dilin fonetik, morfolojik kurallarına uymalıdır. Bu sayede köy adlarına yönelik incelemelerde yöntem açısından birliktelik sağlanacaktır.

Köy Adlarının Leksik-Semantik Bakımından Sınıflandırılması

Giresun'un İçişleri Bakanlığı Türkiye Mülki İdare Bölümler Envanterine (2024) kayıtlı 549 köyü bulunmaktadır. Giresun köy adları leksik-semantik olarak ele alındığında, köyleri adlandırmada hem beşeri çevre hem de doğal çevre elemanlarının diğerlerine göre daha fazla önem taşıdığı gözlemlenmiştir. Araştırma sahasındaki köylere ad vermede en çok yerin konumu, durumu, kişi, lakap, ünvan ve bitki unsurlarından faydalandığı anlaşılmıştır. Bunların yanında ismi değiştirilmiş köy adı sayısı da hayli fazladır. Tarımsal unsurlardan oluşturulmuş köy adları ile alet, eşya, araç-gereç vb. unsurlardan oluşturulmuş köy adları en az tercih edilenlerdir.

Tablo 1. Giresun köy adlarının leksik-semantik açıdan sınıflandırılması

Leksik-Semantik Sınıflandırma	Sayı	%
Kişi, Ünvan ve Sıfat, Lakap Adları ile Oluşturulmuş Köy Adları	70	13
Türk Boy, Topluluk, Aşiret ve Aile Adları ile Oluşturulmuş Köy Adları	27	5
Renk Adları Yardımıyla Oluşturulmuş Köy Adları	47	9
Bitki Unsurlarının Adları ile Oluşturulmuş Köy Adları	58	11
Hayvan Unsurlarının Adlarıyla Oluşturulmuş Köy Adları	17	3
Yönüne, Konumuna, Durumuna ve Sayısına Göre Oluşturulmuş Köy Adları	122	22
Alet, Araç-Gereç, Eşya, Yapı vb. Unsurların Adları ile Oluşturulmuş Köy Adları	13	2
Coğrafi Özelliği Dikkate Alınarak Oluşturulmuş Köy Adları	18	3

Meslek Adlarından Oluşturulmuş Köy Adları	17	3
Tarımsal Unsurlardan Oluşturulmuş Köy Adları	5	1
Tarihî Yerleşmelerden Oluşturulmuş Köy Adları	29	5
Dinî, Millî ve Tarihî Unsurlardan Oluşturulmuş Köy Adları	22	4
İsmi Değiştirilmiş veya Güzel Adlandırmayla Oluşturulmuş Köy Adları	79	14
Sınıflandırma Kriterlerinin Dışında Kalıp Veriliş Nedeni Tespit Edilemeyen Köy Adları	25	5
TOPLAM	549	100

Kişi, Ünvan ve Sıfat, Lakap Adları İle Oluşturulmuş Köy Adları

Giresun köylerinin adlandırılırken kişi adlarından fazlaca faydalanılmıştır. Köy adlarının 70 tanesi adını kişi veya lakaplardan almıştır. Bu kişi adları bazen önüne daha iyi tanımlanması için hacı, gökçe, kara, küçük, sarı gibi sıfatlar almıştır. Ayrıca kişinin bey, dede, şah, şeyh, lakabı veya ünvanı varsa o da köy adına eklenmiştir. Bazen de kişi adlarına kelimeye sahiplik anlamı katan +lı yapım eki ile kelimeye “gil” anlamı katan +lar çekim eki getirilmiştir. Burhaniye, Hamidiye, Kemaliye, Orhaniye, Osmaniye gibi birkaç köy adında da kelimeye sahiplik anlamı veren Arapça nispet i’sine de rastlanmaktadır. Giresun ve yöresinde kişi ve lakap isimlerinden oluşturulmuş köy adları şunlardır:

Ahmetli (Bulancak), Alibey (Bulancak), Aışar (Şebinkarahisar), Alidede (Piraziz), Arifli (Bulancak), Arslanşah (Şebinkarahisar), Ataköy (Bulancak-Görece-Tirebolu), Bayhasan (Şebinkarahisar), Bayrambey (Espiye-Keşap), Bayramköy (Şebinkarahisar), Bayramşah (Keşap), Beşirli (Görece), Beylerce (Alucra), Burhaniye (Merkez), Daylı (Görece), Doğancı (Tirebolu), Erdoğan (Bulancak), Evrenköy (Merkez), Fatih (Tirebolu), Fevzi Çakmak (Alucra), Gökçeali (Piraziz), Hacıahmetoğlu (Çamoluk), Hacıhasan (Alucra), Hacıhüseyin (Tirebolu), Hacıköy (Espiye), Hacılı (Alucra), Hacımahmutlu (Espiye), Hacıömer (Şebinkarahisar), Hacıören (Çamoluk), Hamidiye (Merkez), Hamzalı (Görece), Hasanşeyh (Piraziz-Şebinkarahisar), Haydarlı (Görece), Hocaoglu (Şebinkarahisar), İbrahimşeyh (Espiye), İshaklı (Eynesil), İsmailbeyli (Görece), Karaahmetli (Tirebolu), Karaali (Merkez), Karacaresul (Bulancak), Karaishak (Keşap), Kemaliye (Eynesil-Merkez), Köşeler (Tirebolu), Köşemen (Eynesil), Küçükahmet (Dereli), Maksutlu (Görece); Mesudiye (Merkez), Muratlı (Bulancak), Orhaniye (Merkez), Osmaniye (Merkez), Mursal (Tirebolu), Ömerli (Yağlıdere), Recepli (Görece), Sarıyakup (Dereli), Seferli (Görece), Sofulu (Bulancak-Görece), Şerefli (Piraziz), Talipli (Bulancak), Seydiköy (Espiye), Şeyhmusa (Bulancak), Seyitköy (Merkez), Sinanlı (Yağlıdere), Sultanköy (Tirebolu), Terziali (Görece).

Türk Boy, Aşiret, Topluluk ve Aile Adları ile Oluşturulmuş Köy Adları

Aile, sülale, Türk boy ve beylerinin adları çoğu kez yerlere ad verilmesinde esin kaynağı olmuştur (Kaya, 2017:204).

Ardahan [Ardahan’dan gelen muhacirlerin kurduğu köy (Bulancak)], Barça [Çepni boyuna bağlı bir grup. (Merkez), Barçaçakırlı [Çepni boyuna bağlı bir grup (Merkez)], Bayazıt (Görece-Merkez), Bayındır (Bulancak), Çandır (Merkez), Çavuşoğlu (Merkez), Danışman (Tirebolu), Dayıcık (Güce), Dedeli (Görece), Eymur (Tirebolu), Harkköy [Arkköy 1554, Harklı, Oğuzların Karkın boyunundan bir cemaat adı (Tirebolu)], Halaçlı (Tirebolu), Harmandalı (Keşap), Karabörk (Alucra), Kayhan (Bulancak), Kınık (Şebinkarahisar), Melikli (Merkez), Menteşe (Görece), Sultaniye (Merkez), Turkelli (Görece), Ülper (Merkez), Yunuslu (Bulancak), Yusufeli (Çamoluk), Usluca [Usluca, adını köyün en eski kabilelerinden olan Uslu kabilesinden almıştır.(Çamoluk)], Koman [Karaman anlamına gelir (Alucra)].

Renk AdlarıYardımla Oluşturulmuş KöyAdları

Akçalı (Merkez), Akçay (Piraziz), Akkaya (Dereli-Espiye), Akköy (Çanakçı-Merkez-Yağlıdere), Akpınar (Güce-Yağlıdere), Aksu (Dereli), Akvıran (Şebinkarahisar), Akyapı (Çamoluk), Alataş (Keşap),

Bozat (Piraziz), Boztekke (Merkez), Çakır (Şebinkarahisar), Çakırlı (Keşap), Çalca (Dereli), Çalkaya (Espiye), Çalköy (Dereli), Gökçebel (Alucra), Gökçetaş (Şebinkarahisar), Karaburun (Görece), Karademir (Tirebolu), Karadere (Görece-Keşap), Karadikmen (Çamoluk), Karakoç (Keşap), Kızılelma (Yağlıdere), Kızıtaş (Dereli), Sarıyar (Güce), Sarıyer (Şebinkarahisar), Yeşildere (Görece), Yeşilkaya (Dereli), Yeşilköy (Bulancak-Çanakçı-Espiye), Yeşilpınar (Tirebolu-Yağlıdere), Yeşiltepe (Bulancak-Dereli), Yeşilyayla (Şebinkarahisar), Yeşilhisar (Bulancak), Yeşilyurt (Alucra-Espiye-Şebinkarahisar-Yağlıdere).

Bitki Unsurlarının Adları İle Oluşturulmuş Köy Adları

Türkler doğa ile iç içe olmaları sebebiyle yer adlarına isim vermede bitki unsurlarından da sıkça yararlanmışlardır (Demir, 2019:412).

Akçiçek (Alucra), Aralık (Görece), Ardiç (Görece), Arduç (Alucra), Armutçukuru (Piraziz), Armutdüzü (Keşap), Armutlu (Alucra), Arpaçık (Espiye), Bostanlı (Bulancak), Çamlı (Dereli), Çamlıbel (Şebinkarahisar), Çamlıca (Keşap), Çamlık (Merkez), Çamlıköy (Tirebolu), Çamlıyayla (Alucra), Çayırköy (Piraziz), Çiçekli (Merkez), Daldibi (Çamoluk), Darıköy (Merkez), Dikence (Espiye), Duttepe (Bulancak), Elmabelen (Yağlıdere), Elmacık (Alucra), Elmalı (Bulancak), Eriklik (Bulancak), Eriklimanı (Merkez), Ezeltere (Bulancak), Fındıklı (Çamoluk-Güce), Gülburnu (Espiye), Güllüce (Yağlıdere), Gülpınar (Görece), Gültepe (Bulancak-Görece), Gürağaç (Güce), İğdecik (Alucra), İcilli [İncirli, anlamında (Bulancak)], Kabaktepe (Alucra), Kamışlı (Alucra), Karaağaç (Bulancak-Şebinkarahisar), Kavaklıdere (Alucra), Ketencükuru (Tirebolu), Köknarlı (Dereli), Kozköy (Doğankent), Meşeliyatak (Dereli), Narlık (Piraziz), Söğütağı (Doğankent), Taflancık (Espiye-Keşap), Tekgoz [Burada “goz” ceviz anlamında (Görece)], Tepeköknarlı (Dereli), Töngel [“Töngel” beş bıyık diye bilinen meyvenin yöresel adı. (Keşap)], Ümütükü (Yağlıdere), Yayınlık [Bir ağaç türü (Merkez)], Yılın [Bir tür ağaç (Tirebolu)], Yivdincik (Keşap).

Hayvan Unsurlarından Oluşturulmuş Köy Adları

Balıkısu (Keşap), Boğalı (Görece), Bülbüllü (Piraziz), Derekuşçulu (Görece), Gücer [Koçer (Çamoluk)], Güvercinlik (Şebinkarahisar), Koçağıl (Çamoluk), Koçlu (Yağlıdere), Kuluncak [Tay anlamından (Güce)], Kuşçulu (Görece), Kuskunlu [Kuzgunluk (Tirebolu)], Kuşköy (Çanakçı), Kuzgun (Tirebolu), Şahinyuva (Espiye-Görece), Sürmenli [Sülmenli Anadolu ağızlarında sülmen Salyangoz anlamında.(Keşap)], Tokluağıl (Şebinkarahisar).

Yönüne, Konumuna, Durumuna, ve Sayısına Göre Oluşturulmuş Köy Adları

Adaköy (Eynesil), Alancık (Dereli), Altınova (Şebinkarahisar), Altınçevre (Şebinkarahisar), Altınpınar (Keşap), Aralık (Eynesil), Arageriş (Tirebolu), Aralıcak (Espiye), Aşağıboynuyğun (Tirebolu), Baltaş (Şebinkarahisar), Bayır (Çamoluk), Belen (Eynesil-Tirebolu), Boncukçukur (Güce), Burunucu (Bulancak), Buzkeçi [Köyün rakımının yüksek ve soğuk olması sebebiyle bu ismi aldığı düşünülmektedir. 1522 yılından beri aynı isimle anılmaktadır. (Şebinkarahisar)], Büyükkada [Eski adı Derepazarı (Bulancak)], Çağlayan (Yağlıdere), Çağlayandere (Piraziz), Çakılca (Çamoluk), Çalgan [Adını bu adla anılan dağdan almaktadır (Alucra)], Çatak (Doğankent-Görece), Çukurköy (Merkez), Damudere [Tamudere (Cehennem deresi) (Bulancak)], Dereboyu (Görece), Deregözü (Çanakçı-Piraziz), Dereköy (Şebinkarahisar-Yağlıdere), Dikmen (Görece), Doğanköy [Güneşin doğuş yönüne baktığı için bu ismi almıştır. (Çanakçı)], Döngeri (Bulancak), Düzçukur (Güce), Düzköy (Çanakçı-Keşap-Tirebolu), Ericek (Espiye), Esenköy (Bulancak), Esenli (Görece), Eserli (Görece), Erentepe [(Eski adı Kule, Şebinkarahisar)], Esentepe (Merkez-Piraziz-Şebinkarahisar), Esenyurt (Görece), Geçitköy (Keşap), Gölbaşı (Görece), Gündoğdu (Bulancak-Şebinkarahisar), Günece (Yağlıdere), Güney (Merkez), Güneygören (Şebinkarahisar), Güneyköy (Bulancak-Espiye-Görece-Keşap-Piraziz), İnece (Bulancak), Gürpınar (Keşap), Heydere [Herdere (Dereli)], İçmesu (Dereli), İnşidibi (Merkez) İynece [Eğnece sırtçık anlamında (Tirebolu)], Köprübaşı (Görece), Küçükada (Bulancak), Kaşaltı (Keşap), Kaşdibi (Espiye), Kayabaşı (Bulancak-Keşap), Kayacık (Çamoluk), Kayadibi (Bulancak), Kayalar (Tirebolu), Kayalı (Şebinkarahisar), Küçükdere (Bulancak), Küçükgeriş (Keşap), Küçükköy (Merkez-Yağlıdere), Küçüklü (Bulancak), Kuzköy (Bulancak), Odadüzü (Bulancak), Ortaköy (Görece-Merkez-Tirebolu-Yağlıdere), Pınarçukuru (Merkez), Samugüney (Bulancak), Sekü (Tirebolu), Sınırköy (Yağlıdere), Soğukpınar (Görece-Güce), Tamdere (Dereli), Tepecik (Bulancak), Tepeltepe (Şebinkarahisar), Tepeköy (Alucra-Görece-Keşap-Piraziz-Yağlıdere), Uzkar (Merkez), Uzgur [Aynı adı taşıyan dereden bu adı almıştır.

(Merkez)], Uzundere (Dereli), Yağmurca (Merkez), Yalıköy (Bulancak-Görel-Tirebolu), Yarımca (Eynesil), Yenice (Yağlıdere), Yaslıbahçe [Köyün konumunun eğim bakımından dağ veya tepe yamacına yaşlı (bir şeye yaslanmış) olmasından (Bulancak)], Yenicehisar (Merkez), Yeniköy (Bulancak-Çamoluk-Espiye-Doğankent), Yeniyol (Şebinkarahisar), Yolağzı (Keşap), Yolbaşı (Keşap), Yukarıalınlı (Merkez), Yukarıboğalı (Tirebolu), Yukarıboynuyğun (Güce-Tirebolu).

Alet, Araç-Gereç, Eşya, Yapı vb. Unsurların Adları İle Oluşturulmuş Köy Adları

Ahırlı (Bulancak), Ahurcuk (Şebinkarahisar), Avluca [Ağıcık (Espiye)], Egriambar (Dereli),

Fırınlı (Güce), Halkalı (Keşap), Koçak [Koçağıl (Çamoluk)], Kovancık (Tirebolu), Süme [Eğirilmek için temizlenmiş, taranmış yumak biçiminde yün. (Bulancak)], Yünlüce (Keşap), Kılıçlı (Keşap-Piraziz), Tandır (Bulancak).

Coğrafi Özelliği Dikkate Alınarak Oluşturulmuş Köy Adları

Balçıkbelen (Tirebolu), Balçıklı (Piraziz), Çakrak [ufak taşlı alan anlamında (Alucra)], Gebelli [dağlık yer anlamında (Espiye)], Maden (Dereli), Menderes (Tirebolu), Pazarsuyu [Adını aynı adla anılan dereden almıştır (Bulancak)], Pınarlı (Çamoluk), Sayca [Kayalık bir alan (Keşap-Merkez)], Suyurdu (Alucra), Yaylacık (Dereli), Taşdemir (Çamoluk), Yazlık (Keşap-Merkez-Yağlıdere), Yeniyazlık (Yağlıdere), Yumrucaktaş (Şebinkarahisar).

Meslek Adlarından Oluşturulmuş Köy Adları

Akıncı (Merkez), Akıncılar (Tirebolu), Avcılı (Tirebolu), Balcılı (Eynesil), Cindi [Arapça cünd Asker anlamında (Bulancak)], Demirci (Keşap-Merkez), Demircili (Bulancak-Espiye), Güveç {[Küd+(geç)] (Merkez)}, Okçu (Merkez), Sarvan [Deveci anlamına gelen sarbandan bu ismi almış (Merkez)], Sivacı (Merkez), Taşçılar (Çamoluk), Taşçılı (Şebinkarahisar), Yağlıkuyumcu (Tirebolu), Yayı (Şebinkarahisar).

Tarımsal Unsurlardan Oluşturulmuş Köy Adlar

Bahçecik (Espiye), Çiftlikköy (Görel), Dereçiftlik (Alucra), Ekecek (Şebinkarahisar), Tohumluk (Alucra).

Tarihî Yerleşmelerden Oluşturulmuş Köy Adları

Ambaralan [Eski Vakıf toprağı olarak bilinen ve Ambaralay diye anılan bölgenin halen mevcut olan köyün medresesi mezarlığı ve caminin bulunduğu alanın Ambar'a benzemesinden ismi Ambaralan olarak anılmıştır. (Merkez)] Asarcık (Şebinkarahisar), Degirmenağzı (Keşap), Kaledere (Çamoluk), Kaledibi (Alucra-Çanakçı), Kalgüney (Bulancak), Kemerli (Eynesil), Kışla (Bulancak), Konak (Şebinkarahisar), Konaklı (Alucra), Kümbet (Dereli), Okçaören (Çamoluk), Örencik (Şebinkarahisar), Örenkaya (Tirebolu), Sancaklıtepe (Keşap), Saraycık (Şebinkarahisar-Keşap), Sarayköy (Çanakçı), Sultankonağı (Şebinkarahisar), Tekmezar (Bulancak), Tepeören (Bulancak), Yukarıortacami (Tirebolu), Yedikardeş (Şebinkarahisar), Hisarcık (Yağlıdere), Hisareriş (Merkez), Hisarkaya (Bulancak), Hisarköy (Dereli), Hisarüstü (Keşap).

Dinî, Millî ve Tarihî Unsurlardan Oluşturulmuş Köy Adları

Doymuş (Doğankent), Ede [15. yy.a ait kayıtlarda bu yerde bulunan Mevlana Ede Derviş zaviye vakfı anılır. Köy yakınlarında Zeyret Abdal mevkiinde Ede dervişin kabrinin bulunduğu rivayet edilir. Ata, dede anlamında (Tirebolu)], Egence [Ergenç adından değişme. Savaşlar esnasında Genç nüfusun kalmamasından bu ismi almış. (Merkez)], Camili (Merkez), Ergenekon (Güce), Gönüllü [Kurtuluş Savaşında Bu köyden kırk gönüllü çıktığı için bu adı almıştır. (Keşap)], Güvendik (Görel), Hacet [Bu köye 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşından sonra Batum'dan göç ederek gelen Gürcüler yerleşmiştir. Bu ismin onların yerleşmesi ile ilgili gerekli, lüzumlu anlamında olduğu düşünülmektedir (Bulancak)], Kılıçtutan [Eski adı cengeriş (Çamoluk)], Kahraman (Çanakçı), Koyunhamza (Görel), Kurtulmuş (Dereli), Medrese (Piraziz), Ortacami (Tirebolu), Ozanköy (Çamoluk), Ozanlı (Şebinkarahisar), Pirili [Pirali, (Alucra)], Sipahi (Şebinkarahisar), Tekke (Merkez-Yağlıdere), Tekkeköy (Güce), Yunusemre (Piraziz), Yaraş [Adını 1486 tahrir defterinde anılan Yaraşur Şeyh Zaviye ve vakfından alır (Tirebolu)].

İsmi Değiştirilmiş veya Güzel Adlandırmayla Oluşturulmuş Köy Adları

Türkiye’de yer adlarıyla ilgili bilginin yetersiz olması toponimi bilimine yabancı kalınması bazen yer adlarının kaynaklarının yabancı çalışmalara dayalı olması, Türkçe olan isimlerin bile Ermenice, Rumca gibi anlaşılması yanlısına düşülmesine yol açmıştır. 1957 yılında kurulan “Ad Değiştirme İhtisas Kurulu” 1978 yılına kadar aralıklarla yaptığı çalışmalarda, 28 bin civarında yer adını değiştirmiştir (Bulut vd. 2018:1070). Bu durum yabancı zannedilen fakat Türkçe olan ve çok uzun zamandan beri kullanılan bazı yer adlarının da değiştirilmesine sebep olmuştur. Bu da yer adları yoluyla geçmişten günümüze aktarılan tarihî ve kültürel değerlerin yok olması, Türk adlarının bilinçsizce silinmesi anlamına gelmektedir. (Aydın 2022. s, 346). Ayrıca yer adları, güç ve hâkimiyet konusunda önemli bir etkindir. Çünkü bazı toplumlar çoğu zaman adlandırmalar üzerinden politikalarını geliştirirler. Bazen de mekânın geçmişten bağlarını tamamen koparmak için yer adlarında değişikliğe gidilir. Giresun’da da bazı köy adları Rumca olduğu ve Türklükle hiç alakası olmadığı için değiştirmiştir. Bazı köy adları da güzel bulunmadığı için fakat yöreye uygun bir şekilde değiştirilmiştir. Giresun’da adı değişen köyler şunlardır:

Akharman [Eski adı Zahtara, Zantar (Görece)], Aktepe [Eski adı Zil (Alucra)], Alınca [Eski adı Teyyaredüzü (Merkez)], Arslancık [Eski adı Köşeler Akçakilise (Tirebolu)], Aydınlar [2017 yılında Sarnıç isminin değiştirmesiyle bu adı almıştır (Espiyeye)]. Aydınayla [Eski adı Görene (Alucra)], Bahçeli [Cindi köyünden ayrılma (Bulancak)], Bakımlı [Eski adı Sadegöre (Çanakçı)], Bereketli [Eski adı Gindebol (Alucra)], Boyluca [Eski adı Zun (Alucra)], Çağlayan [Eski adı İsrail (Şebinkarahisar)], Çağlayan [Eski adı Ezedin (Merkez)], Çağlayan [Eski adı Köstebek (Çanakçı)], Çalış [Köy halkı çalışmaya düşkün olduğu için bu ismi almıştır (Görece)], Çorapçılar Eski adı Vamenli (Eynesil)], [Diler [Eski adı Yüreğir (Şebinkarahisar)], Doğanyuva [Eski adı Ardud (Şebinkarahisar)], Demirözü [Köyün eski adı 1522 ve 1928 yılı kayıtlarında Türkçede "tersyüz" anlamına gelen Esküne ya da Eşgüne olarak geçmektedir. (Alucra)], Dereköy [Eski adı Mencoba (Eynesil)], Dokuzkonak [Eski adı Zengin (Tirebolu)], Dokuztepe [Eski adı Engüz (Keşap)], Doludere [Eski adı Gicora 1970 yılında ismi değiştirilmiş.(Alucra)], Dönençay [Eski adı Bilakdis (Şebinkarahisar)], Egeköy [Eski adı Taşdikmen (Çanakçı)], Eğnir [Göze, pınar anlamına gelen agner kelimesinden değiştirme (Çamoluk)], Erenköy [Daha önce Bakımlı köyüne bağlı bir mahalle iken sonradan bu adı almıştır.(Çanakçı)], Erköy [Eski adı Ermenköy (Ermeni köyü) (Keşap)], Evçili [Eski adı Keylük (Şebinkarahisar)], Gündül [Köyün eski adı, 1928 yılı kayıtlarında da Gündül ya da Kodil olup, Yunancada "kotyli" sözcüğü "çanak" anlamına gelmektedir. (Dereli-Doğankent)], Gümüşdere [Eski adı Karahor (Espiyeye)], Günügüzel [Eski adı Alı 1949 yılında bu adı almıştır.(Alucra)], Gürbulak [Eski adı Feygas, Hanuk (Alucra)], Gürçalı [Eski adı Yukarı Zağpa (Çamoluk)], Gürköy [Eski adı Kabaköy (Merkez)], Gürpınar [Eski adı İstrefi (Şebinkarahisar)], Güzelköy (Piraziz), Güzelköy [Eski adı bülbülcü anlamına gelen "ıklıkçı" (Dereli)], Güvenlik [Eski adı Kaynaş (Doğankent)], Güzelyurt [Eski adı Keçiköy (Espiyeye)], Güzelyurt [Eski adı Kabullu (Bulancak)], Güzelyurt [Eski adı Yalman (Şebinkarahisar)], Işıklı [Eski adı Kilyanı (Tirebolu)], İnanca [Eski adı İmadlı (Görece)], Kaynar [Eski adı Münik (Çamoluk)], Kekiktepe [Eski adı Heri (Eynesil)] Kırıklı [Eski adı Nefs-i Kırıklı (Görece)], Konuklu [Eski adı Melense (Dereli)], Kovanpınar [Eski adı İsrail(Erseyil) (Tirebolu)], Köklüce [Eski adı Alakilise (Alucra)], Kuşluhan [Eski adı Öksün Yunanca (Bulancak)], Nefsi Piraziz (Eski adı beş köy anlamına gelen pendehor[Piraziz]), Ocaktaşı [Eski adı Gölve (Şebinkarahisar)], Ovacık [Eski adı Etir (Şebinkarahisar)], Oyraca [Eski adı Kargaköy (Doğankent)], Örnekköy (Piraziz), Özlü [Eski adı Bada (Tirebolu)], Pınarlar [Eski adı "Gücese" (Dereli)], Sağlık [Eski adı Çürükeynesil(Görece)], Sarpkaya [Eski adı Zapa Zir (Çamoluk)], Şahinler [Eski adı Köpekler (Şebinkarahisar)], Şaplıca [Eski adı Kedehor (Şebinkarahisar)], Senyuva (Tirebolu), Subaşı [Eski adı Yanos (Alucra)], Suboyu (Eski adı Pınar anlamına gelen Biçe (Şebinkarahisar)], Şenlik [Eski adı Beşir (Görece)], Taşlıca [Eski adı "Titrik veya Titirbey" (Dereli)], Tekkaya [Eski adı Coc (Şebinkarahisar)], Turpçu [Köyün adı 1860 yılı kayıtlarında da bugünkü adını taşımaktadır. 1890 yılı kayıtlarında ise Yunanca kökenli Tropitzi olarak geçmektedir (Şebinkarahisar)], Toplukonak [Eski adı Karagevezid (Şebinkarahisar)], Uğurca [Eski adı İskona (Şebinkarahisar)], Yakınca [Eski adı Görene (Şebinkarahisar)], Yıldız [Eski adı Çivriz (Dereli)], Yüce [Eski adı Semail (Dereli)], Yükselen [Eski adı Hapu(Alucra)], Yıltarıç [Eski adı Letariç (Şebinkarahisar)].

Sınıflandırma Kriterlerinin Dışında Kalıp Veriliş Nedeni Tespit Edilemeyen Köy Adları

Ahallı (Yağlıdere), Arda (Alucra), Aydınlar (Görece), Civil (Tirebolu), Çimşir (Merkez), Duman [Eski adı Tuman (Şebinkarahisar)], Ergence (Merkez), İncegeriş (Merkez), İnce (Bulancak), İlit (Güce),

Lapa (Merkez), Kanlıca (Yağlıdere), Karabulduk (Keşap), Kaynar (Görece), Kurbanpınarı (Keşap), Kurugeriş [1515 yılından beri bu ismi taşımaktadır (Espiye)], Kutluca (Çamoluk), Örnekköy (Güce), Şirinköy (Tirebolu), Tokmadın (Bulancağ), Torçan (Bulancağ), Unaca (Keşap), Yalç (Tirebolu), Yeğenli (Görece), Yıldız (Bulancağ).

Köy Adlarının Yapı ve Köken Bakımından Sınıflandırılması

Tablo 2. Köy Adlarının Yapı ve Köken Bakımından Sınıflandırılması

Yapı ve Köken Bakımından Köy Adları	Sayı	%
Basit Yapılı Köy Adları	62	11
Türemiş Yapılı Köy Adları	173	32
Birleşik Yapılı Köy Adları	314	57
Toplam	549	100

Basit Yapılı Köy Adları

Basit yapıli kelimeler, bir yere başka adlarla karışmaması için ad olarak verilir. Bu tür kelimeler, daha çok boy, aile ve aşiret adlarıdır. Giresun'da **58** köy adı basit yapıdan oluşmaktadır. Bu adlar, çoğunlukla boy, şahıs ve aile adıdır. Bunlardan birkaç kelimeye “gil” anlamı katan +ler çokluk eki getirilmiştir

Arda, Ardahan, Ardıc, Arduç, Aydınlar (2), Barça, Bayazıt (2), Bayındır, Bayır, Belen (2), Cindi, Civil, Çakır, Çandır, Çimşir, Duman, Ede, Eğnir, Eymur, Fatih, Gündül (2), Hacet, İlit, Kahraman, Kayalar, Kınık, Koman, Köşeler, Kuzgun, Kümbet, Lapa, Maden, Medrese, Menderes, Menteşe, Mursal, Pınarlar, Sağlık, Sarvan, Sekü, Sipahi, Süme, Şahinler, Tandır, Tekke (2), Tokmadın, Torçan, Uzgur, Ülper, Yalç, Yıldız (2), Yıltarıç, Yüce.

Türemiş Yapılı Köy Adları

Ahallı, Ahırılı, Ahmetli, Ahurcuk, Akçalı, Akıncı, Akıncılar, Alancık, Alınca, Aralıcak, Aralık, Arifli, Armutlu, Arpaçık, Arslancık, Asarcık, Avcılı, Avluca, Bahçecik, Bahçeli, Bakımlı, Balcılı, Balçıklı, Bereketli, Beşirli, Beylerce, Boğalı, Bostanlı, Boyluca, Bülbüllü, Camili, Çalgan, Çağlayan(4), Çakırlı, Çakrak, Çalca, Çalış, Çamlı, Çamlıca, Çamlık, Çatak (2), Çiçekli, Çorapçılar, Dayıcık, Daylı, Dedeli, Demirci (2), Demircili (2), Dikence, Dikmen, Diler, Doğancı, Doymuş, Egence, Ekecek, Elmacık, Elmalı, Ergence, Ergenekon, Ericek, Eriklik, Esenli, Eserli, Evcili, Fındıklı (2), Fırınılı, Gebelli, Gönüllü, Güllüce, Günece, Güney, Güveç, Güvendik, Güvenlik, Güvercinlik, Hacılı, Halaçlı, Halkalı, Hamzalı, Haydarlı, Hisarcık, Işıklı, İcilli, İğdecik, İnanca, İnece, İshaklı, İynece, Kamışlı, Kanlıca, Kayacık, Kayalı, Kaynar (2), Kemerli, Kılıçlı (2), Kırıklı, Kışla, Koçak, Koçlu, Konak, Konaklı, Konuklu, Kovancık, Köklüce, Köknarlı, Köşemen, Kuluncak, Kurtulmuş, Kuskunlu, Kuşçulu, Kutluca, Küçükülü, Maksutlu, Melikli, Muratlı, Narlık, Okçu, Ovacık, Oyraca, Ozanlı, Ömerli, Örencik, Özlü, Pınarlı, Recepli, Saraycık (2), Sayca (2), Seferli, Sıvacı, Sinanlı, Sofulu (2), Sürmenli, Şaplıca, Şenlik, Şerefli, Taflancık (2), Talipli, Taşçılar, Taşçılı, Taşlıca, Tepecik, Tohumluk, Turpçu, Uğurca, Unaca, Usluca, Yağmurca, Yakınca, Yaraş, Yarımca, Yayı, Yayınlık, Yaylacık, Yazlık (3), Yeğenli, Yenice, Yılın, Yivdincik, Yunuslu, Yükselen, Yünlüce.

Köy Adlarında Kullanılan Yapım Ekleri

İİYE:

+ÇA: Ak+ça+lı, Çal+ca, Çamlı+ca, Güllü+ce, Kut+lu+ca, Say+ca, Taş+lı+ca, Us+lu+ca,

Yar-ım+ca, Yeni+ce, Yün+lü+ce.

+cak: Kulun+cak

+ÇI, +ÇU: Çorap+çı+lar, Kuş+çu+lu, Sıva+cı, Turp+çu, Yay+cı.

+ÇIk: Dayı+cık, Elma+cık, İğde+cık, Hisar+cık, Kovan+cık, Ova+cık, Ören+cık, Saray+cık, Taflan+cık.

+ey: Gün+ey

+la: Kış+la.

+II, +IU: Fırın+lı, Talip+li, Kemer+li, Şeref+li, Maksut+lu, Küçük+lü

+IIk, +IUk,: Erik+lik, Güvercin+lik, Nar+lık, Şen+lik, Yaykın+lık, Yaz+lık,

+mAn: Dik+men, Köse+men

FIYE:

-AcAk: Ek-ecek.

-An: Çağla-y-an, Yüksel-en.

-Ak: Kon-ak, Kon-ak+lı.

-DIk: Güven-dik

-Kan: Er-gen+ce.

-kIn Yay-kın+lık.

-(I)m: Yar-ım+ca.

-ın: Ak-ın+cı.

-k: Işı-k+lı.

-mur: Yağ-mur+ca.

-mİş, -mUş: Doy-muş, Kurtul-muş.

-r: Dil+e-r, Kayna-r.

-ş: Yara-ş.

Türemiş adlar oluşturulurken kelimeye daha çok bir şeyi içinde çokça bulundurma, bir şeye ait olma anlamı katan “+II” yapım eki kullanılmıştır. Kelimeye küçültme anlamı kağan”+ÇIk, +ÇUk” eki Dayı+cık, Elma+cık, İğde+cık, Hisar+cık, Saray+cık, Taflan+cık adlarında tespit edilmiştir. Ayrıca kelimeye eşitlik, gibilik, veya benzerlik anlamı katan “+ÇA” Ak+ça+lı, Çal+ca, Çamlı+ca, Güllü+ce, Yün+lü+ce gibi birçok köy adında kullanılmıştır. Kelimeye meslek anlamı katan “+ÇI” ekinin görüldüğü adlar Çorap+çı+lar, Kuş+çu+lu, Sıva+cı, Turp+çu gibi. Bunlarla birlikte yine kelimelerde “+IIk, +-men, +an, -ak, -dik, -ım, -mış -mur, -k, -r yapım ekleri de köy adları oluşturulmada kullanılan eklerdendir.

Birleşik Yapılı Köy Adları

Giresun’da pek çok dağ, tepe, sırt, ırmak, yayla, çay vb. bulunması kısacası arazinin engebeli olması sebebiyle ve bu yerleri birbirinden kolayca ayırmak için pek çok yer adının verilmesinde birleşik yapılardan faydalanılmıştır. Bu bağlamda, köy adlarının önünde “aşağı, büyük, düz, küçük, orta, baş, sarı, kara, kuru, yukarı” gibi pek çok farklı sıfat kullanılmış; bazı köy adları iki ismin birleşmesi veya tamlama kurmasıyla elde edilmiştir. Ayrıca köy adlarını oluşturmak için fiilimsilerden, çekimli fiillerden, ünvan ve isnat gruplarından ve Arapça-Farsça unsurlardan da yararlanılmıştır. Birleşik yapıli köy adları ve elde edilme biçimleri şunlardır:

Belirtisiz İsim Tamlaması Biçiminde Oluşturulmuş Köy Adları

Türkçede birleşik isimler elde etmek için belirtisiz isim tamlaması kuruluşuna sıkça başvurulmaktadır. Bu tür tamlamalarda, tamlayan unsuru ek almazken tamlanan unsuru iyelik eki alır. Bu yapı biçimiyle elde edilen birleşik isimler, anlatılmak istenen kavramın daha kolay anlaşılmasını sağlamaktadır. Giresun’da da bu tür tamlamayla kurulmuş 37 köy adı mevcuttur:

Armutçukuru, Baltaş, Burunucu, Daldibi, Değirmenağzı, Demiröz, Dereboyu, Deregözü (2), Eriklimanı, Gülburnu, Harmandalı, Hisarüstü, İnşidibi, Kaledibi (2), Kaşaltı, Kaşdibi, Kayabaşı (2), Kayadibi, Ketençukuru, Köprübaşı, Kurbanpınarı, Ocaktaşı, Odadüzü, Pazarsuyu, Pınarçukuru, Söğütağzı, Subaşı, Suboyu, Sultankonağı, Suyurdu, Ümütbükü, Yolağzı, Yolbaşı, Yusufeli.

Sıfat Tamlaması Biçiminde Oluşturulmuş Köy Adları

Akçakilise, Akçay, Akçiçek, Akharman, Akkaya (2), Akköy (3), Akpınar (2), Aksu, Aktepe, Akvıran, Akyapı, Alataş, Altınçevre, Altınova, Arageriş, Aralık, Aşağıboynuyoğun, Aydınayla, Balçıkbelen, Balıklısu, Boncukçukur, Bozat, Boztekke, Büyüka, Çağlayandere, Çakıkaya, Çalkaya, Çalköy, Çamlıbel, Çamlıyayla, Çukurköy, Dereköy (2), Dokuzkonak, Dokuztepe, Duttepe, Düzçukur, Düzköy (3), Egriambar, Gökçebel, Gökçetaş, Gülpınar, Gültepe (2), Gümüşdere, Güneyköy (5), Gurağaç, Gürbulak, Gürçalı, Gürköy, Gürpınar, Gürpınar, Güzelköy (2), Güzelyurt (3), Heydere, İçmesu, İncegeriş, Kabaktepe, Karaağaç (2), Karabörk, Karaburun, Karademir, Karadere (2), Karadikmen, Karakoç, Kavaklıdere, Kekiktepe, Kızılelma, Kızıtaş, Kurugeriş, Kuşluhan, Kuzköy, Küçükada, Küçükdere, Küçükgeriş, Küçükköy (2), Meşeliyatak, Ortacami, Ortaköy (4), Örnekköy, Sancaklıtepe, Sarıyar, Sarıyer, Sarpkaya, Sınırköy, Soğukpınar (2), Şenyuva, Tamdere, Taşdemir, Tekgoz, Tekkaya, Tekmezar, Tepeköy (5), Tepeltepe, Toplukonak, Uzundere, Yağlıkuyumcu, Yaslıbahçe, Yedikardeş, Yenicehisar, Yeniköy (4), Yeniyazlık, Yeniyo, Yeşildere, Yeşilhisar, Yeşilkaya, Yeşilköy (3), Yeşilpınar (2), Yeşiltepe (2), Yeşilyayla, Yeşilyurt (4), Yukarıalın, Yukarıboğalı, Yukarıboynuyoğun (2), Yukarıortacami, Yumrucaktaş.

Sıfatlar, ismin rengini, yönünü, büyüklüğünü-küçüklüğünü, biçimini, sayısını vs. durumların belirlenmesi bakımından köy adları oluşturulurken en çok başvurulan kelimelerdir. Giresun köy adlarında da sıfatlar çokça kullanılmıştır. Sıfatlar içinde de en çok renkler kullanılır. Giresun köy adlarında “Ak, ala, boz, çakır, gökçe, kara, kırmızı, sarı, yeşil” gibi Türkçe renk adları sıkça kullanılmıştır. Bununla birlikte tek, yedi ve dokuz sayı sıfatları, “aşağı, yukarı” gibi yer-yön zarfları ile “eski, orta, soğuk, yeni” gibi niteleme sıfatları da köylerin birbirinden daha kolay ayrılmasını sağlayan kelimelerdir. Ayrıca “güzel, yeni, yeşil, yukarı” gibi sıfatlar bazı köy adlarında ortak olarak kullanılmıştır.

Bir Unsuru Fiilimsi Olan Köy Adları

Fiilimsi ekleri, fiil kök ya da gövdelerine gelerek geçici isimler türetirler. Bazı kelimelerde ise fiilimsilerle kalıcı isimler oluşturduğu ve bunların az da olsa köy adı olarak kullanıldığı görülmektedir. Giresun köy adlarında da bu tür adlara rastlanmaktadır.

Doğanköy, Dönençay, Erdoğan, Erentepe, Esenköy, Esentepe (3), Esenyurt, Güneygören, Hisargeriş, Kılıçtutan.

Ünvan Grubu Biçiminde Oluşturulmuş Köy Adları

Ünvan veya akrabalık isminin ikinci unsur olduğu kelime grupları ünvan grubu olarak adlandırılır. Bu tür adların köy adlandırmalarında kullanılma sebebi olarak yörede nüfuzlu olan kişiler veya yörenin tanınmış kişilerinin olmasıdır.

Alibey, Alishar, Alidede, Arslanşah, Bayrambey (2), Bayramşah, Hasanşeyh (2), İbrahimşeyh, İsmailbeyli.

Birleşik İsim Biçiminde Oluşturulmuş Köy Adları

Adaköy, Ambaralan, Ataköy (3), Barçacakırlı, Bayhasan, Bayramköy, Buzkeçi, Çamlıköy, Çavuşoğlu, Çayırköy, Çiftlikköy, Damudere, Danişman, (Bu isim *Danişmend* kelimesinin değişmiş halidir.) Darıköy, Dereçiftlik, Dereköy, Derekuşçulu, Doğanyuva, Doludere Egeköy, Elmabelen, Erenköy, Erköy, Evrenköy, Ezeltere, Fevzi Çakmak, Geçitköy, Gökçeali, Gücer, Hacıahmetoğlu, Hacıhasan, Hacıhüseyin, Hacıköy, Hacımahmutlu, Hacıömer, Hacıören, Harkköy, Hisarkaya, Hisarköy, Hocaoglu, Kaledere, Kalegüney, Karaahmetli, Karaali, Karacaresul, Karaishak, Kayhan, Koçağıl, Kovanpınar, Koyunhamza, Kozköy, Kuşköy, Küçükahmet, Okçaören, Ozanköy, Örenkaya, Örnekköy, Pirili, Samugüney, Sarayköy, Sarıyakup, Seydiköy, Seyitköy, Sultanköy, Şahinyuva (2), Şeyhmusa, Şirinköy, Tekkeköy, Tepeören, Terziali, Tokluağıl, Turkelli, Yalıköy (3), Yunusemre.

Giresun'da özel isimlerin (Bayramköy ve Hacıömer vb), akrabalık ve ünvan isimlerinin (hacı, eren, hoca, oğlu, sarı, terzi vb) ve köyün özelliğini gösteren (Kozköy, Şirinköy, Örnek köy, Sultanköy vb) isimlerin köy kelimesinin önünde kullanılmasıyla birçok köy adı oluşturulmuştur. Özellikle Okçaören, Örenkaya, Tepeören köylerinin adlarında olduğu gibi eski, harap olmuş veya yıkılmış yerlere yerleşen Türk boyları bu yerleri bayındır hale getirmişler ve geçmişlerine uygun bir şekilde adlandırmıştır. Bazı köy adları da isimlerini (Yunusemre, Fevzi Çakmak) tarihî kişilerden ve değerlerden almıştır.

İsnat Grubu Biçiminde Oluşturulmuş Köy Adları

İsnat grubu, her iki unsurunda da çekim eki bulunmayan veya sadece birinci unsuru eksiz ya da iyelik eki bulunan kısaltma grubuna verilen addır. Giresun köylerinden 3'ü bu şekilde kurulmuştur.

Günügüzel, Tepeköknarlı, Uzkara.

Arapça ve Farsça Unsurlarla Oluşturulmuş Köy adları

Burhaniye, Hamidiye, Kemaliye (2), Mesudiye, Nefsişirazi, Orhaniye, Osmaniye, Sultaniye.

Her İki Unsuru Çekimli Fiil Olan Köy Adları:

Töngel.

Birinci Unsuru Çekimli Fiil Olan Köy adları:

Döngeri.

İkinci Unsuru Çekimli Fiil Olan Köy Adları:

Gündoğdu (2), Karabulduk.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çalışmada, Giresun'a ait köy adlarının tamamı leksik-semantik bakımdan tasnif edilmiş; yapı ve köken bakımından sınıflandırılmış kökenleriyle ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Giresun, tarihin ilk zamanlarından günümüze pek çok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Malazgirt Zaferiyle birlikte Anadolu'ya gelen Türkler kısa zamanda Giresun ve çevresine de ulaşmışlar ve yerleşmişlerdir. Özellikle bundan sonra başta Türk millî kültür ve gelenekleri ile Türk dil yapısı yörede kendini göstermiş, günümüze ulaşmıştır.

Giresun'un 2024 kayıtlarına göre İçişleri Bakanlığı Türkiye Mülki İdare Bölümler Envanterine kayıtlı 549 köyü mevcuttur. Bu köylerin adları leksik-semantik bakımdan incelenip sınıflandırıldığında adlandırılmalarında Türk geleneklerinin ve millî kültürünün etkisi ortaya çıkmaktadır.

Bu da yöredeki Oğuz boyunun etkisini ve bölgenin önemli bir Türk yerleşme sahası olduğunu kanıtlamaktadır.

Türklerin adlandırma geleneğinde renkler, önemli yer tutmaktadır. Türkler renkleri eşya, bitki, hayvan, hastalık ve özellikle yerlere ad verme başta olmak üzere her alanda kullanmışlardır. Bunlardan ana renkler olarak kabul edilen ak, kara, kırmızı, sarı ve yeşil diğerlerine göre daha çok kullanılmıştır (Topal, 2024:1134). Giresun köy adlarında da bunu görmek mümkündür. Renklerden köy adları için en çok kullanılan "yeşil"dir. Bunun sebebi olarak bölgenin bitki örtüsü gösterilebilir. Yeşilden sonra "ak ve kara" diğerlerine göre daha çok kullanılmıştır. Diğer renk adları bunlara göre daha az tercih edilmiştir.

Yöredeki bitki unsurları, tarihî yerleşmeler, coğrafi özellikler ile dinî, millî unsurlar da köy adlandırmalarında önemli rol yer tutmaktadır. Giresun köy adlarında en az kullanılan özellikler ise hayvan unsurları, meslek adları, alet, eşya, araç-gereç ve tarımsal unsurlardır.

Bazı köy adlarının verilme sebebi tespit edilememiştir. Bazı köy adları da güzel adlandırma yoluyla ya da adlarının değiştirilmesi sonucu elde edilmiştir. Bu şekilde elde edilen köy adı azımsanamayacak (%14) bir sayıdadır.

Giresun köy adları yapı ve köken bakımından incelendiğinde en çok birleşik yapılı köy adlarının olduğu tespit edilmiştir. Toplam 549 köyün 314'ü (%57) birleşik, 173'ü (%32) türemiş ve 62'sinin de (%11) basit yapıdır. Basit yapı bir kaç adın üzerine kelimeye "gil" anlamı katan +ler ekinin de eklendiği tespit edilmiştir. Türemiş adlarda ise daha çok isimden isim yapan ekler ile fiilden isim yapan ekler kullanılmıştır. Bu ekler kelimeye aitlik, küçültme ve eşitlik gibi anlamlar kazandırmıştır. Ayrıca "sıfat fiil" ekleriyle de köy isimleri oluşturmuştur.

Birleşik yapılı köy adları içerisinde sıfat tamlaması biçiminde kurulan köy adları dikkat çekicidir. Birleşik yapı 314 köy adının 150'si sıfat tamlaması kuruluşuyla elde edilmiştir. Renk adlarının yanı sıra köyler aşağı-orta-yukarı, büyük-küçük ve eski-yeni gibi sıfatlarla da nitelendirilmiştir. Birleşik yapı köy adları içerisinde ikinci olarak birleşik isim ve belirtisiz isim tamlaması biçiminde kurulan köy adları gelmektedir. Bu iki biçimde oluşturulmuş köy adının sayısı 116'dır.

Yörede isnat grubu, ünvan grubu, Arapça ve Farsça unsurlardan faydalanarak oluşturulmuş köy adlarının yanında bir unsuru fiilimsi, her iki unsuru veya bir unsuru çekimli fiil olan köy adları da mevcuttur.

Sonuç olarak köylere adlar verilirken o yerin kendine ait coğrafi, demografik özelliklerinin yanında yörenin her türlü özelliğinin dikkate alındığı, tesadüfen verilmediği tespit edilmiştir. Bir yörenin vatan hâline getirilmesinde en önemli unsurlardan biri olan köylerin adlarıyla, diliyle, millî ve manevî değerleriyle yaşatılması ülkenin geleceğinde ve kültürün aktarımında önemli yer tutmaktadır.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (1982). Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aydın, T. (2022). Türkiye'de köy adı değişiklikleri üzerine bir inceleme: Kağızman örneği, *Pamukkale Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 53, 345-631. <http://dx.doi.org/10.30794/pausbed.1088533>
- Bayraktar, N. (2013). Türkçede renk adlarıyla özel ad yapımı, *Journal of Language and Linguistic Studies*, 9(2), 95-114.
- Bulut, S., Albayrak, O., Oral, M., ve Bıçakçı, C. (2018). Giresun ili Tirebolu ilçesi meskûn yer adları üzerine bir inceleme, *Turkish Studies Language/Literature*, 13(28), 1065-1102. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.14654>
- Demir, N. ve Özkan, A. (2009). Giresun ili ve yöresi ağızları. Giresun Valiliği Yayınları.
- Demir, T. (2019). Sivas ili bitki kökenli köy adları, *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 5(11), 411-424.
- Kaya, M. (2017) Eynesil: Tarihçesi ve ad menşei, *Tarih ve Gelecek Dergisi*, 3(1), 193-211. <http://dx.doi.org/10.21551/jhf.296029>
- Kaya, M. (2017), Kulun sözcüğü ve Kuluncak köyü'nün ad menşesine tarihsel bir bakış, *Trakya University Journal of Social Science*, 19(2), 203-216.
- İçişleri Bakanlığı (2024). Mülki idare bölümleri Türkiye Mülki İdare Bölümleri Envanteri. <https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/>
- MulkiIdariBolumleri.aspx (Erişim tarihi: 04.11.2024)
- Öztürk, Ş. (2017). Geçmişten günümüze Türk dünyasında, Türk lehçe ve ağızlarında kullanılan renk isimleri, *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 4(11), 107-127. <http://dx.doi.org/10.16989/TIDSAD.1245>
- Sakaoğlu, S. (2001). Türk ad bilimi I. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TDK (2019). Türkçe sözlük. (11. Baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları.

Tekin, F. ve Cantürk. S. (2014) Giresun ve yöresi ağzından derleme sözlüğüne katkılar. *Diyalektoloji*, 9, 33-46.

Tekin, F. ve Cantürk. S. (2017) Giresun ili merkez yer adları üzerine bir inceleme, *Jasss*, 60, 97-120. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7322>

Tekin, F. ve Cantürk. S. (2019) Doğankent ve Güce yer adları üzerine bir inceleme. *Journal of Turkish Language and Literature*, 5(4), 808-834.

<http://dx.doi.org/10.20322/littera.626481>

Tellioğlu, İ. (2007) Doğu Karadeniz bölgesinin Türk yurdu haline gelmesi hakkında bir değerlendirme, *Turkish Studies*, C/S. 2/2 654-664. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.98>

Topal, E. (2024). Renge bağlı köy adlandırmalarında Kastamonu örneği, *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(3), 1132-1139. <https://doi.org/10.18506/anemon.1544163>